

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsacega mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 10. listopada 1867.

List 32.

Garibaldi gerdo tepen.

Rimski časnik piše, da laška vlada je še naj poslednjiš čas garibaldovce zbirala v Jakinu in jim je orožje dajala. Derhali so tudi topove imele, — in od kod neki? Zmiraj več te brezbožne soderge je prestopalo meje sedanjega ostanka papeževih dežel. Garibaldi sam je 21. unega mesca ušel s Kozjega, prišel v Florencijo, ondi ljudi dražil zoper Rim in se potem podal na čelo svojih zbranih. Pri Monte rotondo je bil malo pešico rimskih vojakov z velikimi derhalmi (12—15.000) tudi zmagal. Naslednjič so bile hude bitve in tudi nekaj rogovilstva v mestu Rimu samem (glej dopis iz Rima). Med tem so prišli (30. u. m.) Francozje v Rim, pa klical jih nihče ni in v vojski zoper Garibalda niso nič pomagali. Prišel je Francoz, ker Viktor Emanuel ni kimovčeve pogodbe spolnoval, iti pa bi bil mogel prav za prav v Florencijo ali pa v Neapel nad Italijane, ker zoper Garibalda so bili papeževi vojaki zadosti močni. Laška vlada se je bila francoski ponudila, da bi tudi ona pomagala garibaldovce z Rimskega pregnati (ali je to resnica ali potuha, se bo vse zvedilo bolj natanko; zakaj pa jih je prej podpirala?), — ali francoska ni privolila; vender pa Lahi niso mogli sterpeti in so mejo prestopili. Napoleon zdaj Italijanom grozi z vojsko, ako se ne umaknejo nazaj čez mejo. Če mu je resnica, se bo tudi razodelo; nočemo ga natolcevat. Gotova je, da Napoleonu se je bati francoskih škofov in katoliškega naroda, in ako bi Rim izdal, on dobro vé, kaj bi se mu utegnilo zgoditi.

Ko je bil glas počil, da je Garibaldi v Rimu, je vse „liberalno“ časništvo vesel lagoon zagnalo; ne pa pošteni časniki. Celo protestanška „Kreuzzeitung“ v Berlinu to-le piše: „Mi imamo naj globokejši sočutja za tiste katoličane, katerih serca so zdaj naj silniši užaljene zavoljo nasilstva, katero se je storilo glavi njih cerkve, katerim vroč serd usta odpira zavoljo nečedne komedije, ki se zdaj godi ob mejah cerkvene države, — ki s stermenjem gledajo na politiko, ktera se prikazuje v obleki naj bolj poštenega prijatla, zraven tega pa je sovražniku — ne ravno bodala, vender pa razparni nóz v roko podala. — Mi se ne štejemo k tistim protestantom, kateri se veselé prekuca papeževe svetne oblasti. Če tudi „vojvod“ pade, kadar pade „plajš“ papež pa ne pade v svoji svetni oblasti. To naj se nikar ne pozabi.“ Tako — govori — pravični protestant. — Kako pa mnogi katoličani?! —

Garibaldovstvo pa še ni bilo v Rimu, ampak Rimu se je zmiraj bolj in zmiraj z večimi trumami približevalo. Ob dnevih poslednje stiske so bili sv. Oče okrožnico razpisali do vsih katol. škofov in zapovedali, da naj se za odvernjenje stisk obhaja tridnevnic, in sicer enkrat

v bližnjih 6 mescih po vsih škofijah takraj velikega morja, unkraj pa enkrat v enem letu. — Dunajski listi so pisarili že o novem shodu vladarjev, v katerem bodo pa katoliški s tem zadovoljni (!), ako bi jih drugoverci zadržali stran svetnega gospostva preglasili, da se sv. Očetu samo duhovno gospostvo ohrani. O ti ljuba blagoin velikoserčnost! Kdo je neki papežu duhovno gospostvo dal, mar posvetne moči, in s čim ga bodo le-té ohranile? Iz ravno nategnjene „Kreuzzeitunge“ pa tudi to vidimo, da drugoverstvo utegne marsikterikrat več privoštiti papeževim pravicam, kakor pa dostokrat katoličanstvo. Sej nam tudi „Laibacherica“ pripoveduje, da celó po katoliški Ljubljani se podpisani zbirajo zoper konkordat, tedaj zoper cerkvene pravice, in v ravno tem pomenu je tudi ta list pisaril in dokazoval, kako zamore dober katoličan biti tudi tisti, ki zoper konkordat lomasti!

Ko tako versijo in mlatijo razni papeževi in cerkveni nasprotniki, neprevidoma telegraf naznani novico, ki bo napravila nezmeren jok, stok in nerganje pri filiščanih. 3. t. m. so namreč papeževi korenjaki med Monte rotondo in Tivoli premagali, razkropili in v beg zagnali garibaldovce. Veliko je vjetih, ranjenih in pobitih. Garibaldi sam je s svojima sinoma, ki ju tako po očetovsko uči ropati, in z drugimi pajdaši čez mejo bežal. Do 4000 garibaldinom so italijanske vojne obmeji orožje pobrale. Garibaldi bode blezo svojo „slavo“ zopet na Kozji otok nesel, kakor lani s Tirolskega. Te naznanila pa so od Italijanov, ki so tudi rekli, da je Garibaldi imel le 3000 svojcev, papeževih pa da je bilo 12.000; da je to belodnevna laž, se vidi že iz naznanil samih. Moško so se tedaj deržali papeževi junaki v teh bitvah, povsod so bili garibaldini tepeni, razun pri Monte rotondo, kar je pa že zgorej omenjeno. Vediti pa je, da katoličanstvo ni ravno tako mlačno za sv. Očeta, kakor kdo na prvi pogled misli; v papeževo vojno pristopajo mladenči iz naj višjih stanov iz Francoskega in od drugod. Poslednje dni je prišel celo eden brigadnih generalov iz Amerike in se je za prostaka dal zapisati v vojsko sv. Očeta. Enako se vidi iz zbirke v „Volksfreundu“ za papeževe ranjene vojsake, da so darovavci veči del iz višjih rodovin in obilno darujejo. Omenimo naj o tej priliki, da bôse čenče, kakor bi se bil undan Garibaldi sam dogovarjal s sv. Očetom, so zmožni verjeti le „liberalni“ časniki, katerim je vsaka laž dobra, da le po njih sapi dahne.

V oserčenje katoličanov vidimo tedaj: 1. Bog je poterdil nepremagljivo zaupanje sv. Očeta, uslišal njegovo molitev; 2. Rim z okolico je za zdaj rešen, in rešilo ga je katoličanstvo; 3. Garibaldi je v drugič gerdo tepen, in oteplo ga je katoličanstvo „kateksohen“ lani na

Tirolskem, letos pred Rimom. Rim ni Neapel, Rim niso Benedke; za Rim se Bog vojskuje.

Česa sedaj Cerkev upa?

(Poleg francoskega.)

I.

Večletne dogodbe, posebno pa resne reči zadnjih dni, ki smo jih doživeli, nam nehoté vrivajo prašanje: ali more pri sedanjem stanju katoliška Cerkev kaj dobrega pričakovati? ali je res ravno zdaj na robu prepada, v katerem bo poginila, kakor se nadjajo njeni sovražniki, česar se bojé maloverni katoličani? Pritrditi se mora, da vse reči, ki se že več let godijo, Cerkvi nekako le slabo prihodnost obetajo, toda če sedanjega stanja cerkvenega ne sodimo tako, kakor se nam o prvem pogledu dozdeva, temveč če enacih dogodb išemo v preteklosti in iz enacih vzrokov sklepamo na enake nasledke, če Cerkev primerjamo umerljivemu življenju Zveličarjevemu, ki je podoba zemeljskega obstanja njenega; vidili bomo, da se Cerkvi drugi časi približujejo, kakor jih namerjajo resne sedanje dogodbe.

Sedanja doba cerkvena opominja nas one otožne ure v življenju Zveličarjevemu, ko se je bila maloserčnost polastila njegovih naj svetejših prijateljev. Ko so ga vidili slovesno jahati v Jeruzalem, ko ga je brezštevilno ljudstvo obdajalo pozdravljaše ga s hosana-klici, ko so ptujci za njim šli, privabljeni po viši zunanjosti njegovi; takrat so si pač mislili prijatelji njegovi, zdaj je prišel tisti čas, ko bo zopet vstanovil kraljestvo v Izraelu. Ali kmalo je té slave konec, kmalo ga vse zapušča, ne samo taki, ki so se pred malo zanj menili, njegovi obudovavci celo se spreminjajo zdaj v sovražnike. Pred so vpili „hosana,“ zdaj kričé: „križaj ga!“ Tistemu, ki so ga pred razglašali za kralja izraelskega, vsajajo zdaj ternjevo krono na glavo. Tisti čudodelni Kralj, ki je pred merliče od smerti obujal, umira zdaj med dvema razbojnikoma, kakor bi bil on naj večí razbojnik.

Nekoliko let je, kar smo vidili Cerkev v ravno taci okolišinah. Mislimo se le 19 let nazaj; kaj se je takrat godilo? Hudi časi so namerjali pogoltniti vse osebne pravice in vso očitno veljavo. Ravno takrat pa je goljuhivi bliš tistega ognja, s katerim je nevera podžigala vse štiri vogle evropine, zbudil in predramil tudi naj siepejši ljudi, da so goreče in zaželeno zopet terdili veljavo sv. Cerkve. Sploh se je govorilo, kako potrebna, kako dobrodnelna je vender Cerkev. Mahoma so se razletele verige, ki so po več katoliških krajih vezale roke nevesti Jezusovi; ravno takrat pa tudi je Cerkev podelila stalnost omajani in nestalni družini človeški. Potem so se versile presrečne dogodbe, ki so pa še srečniši nasledke obetale za bližnjo prihodnost.

Takrat se je v naj jasnišem sijanju zopet pokazalo, kaj in koliko veljá vterjeni prestol namestnika Jezusovega. Avstrijska, španjska in druge države so sklepale konkordate, to je, pravice duhovske oblasti so se strinjale z onimi deželskih vlád. Namestnik Kristusov, obdan od škofovstva, ki menda ni bilo nikoli tako priserčno med seboj združeno, nikoli tako pohlevno vdano glavarju svojemu, je naslednjič priznal Marii mogočno tisto slavo, ki je bila neprimerljiv bliš na prednost papeževo in na sveto Cerkev.

S tem je bilo nezmotljivo sklenjeno, kaj nam je verovati o spočetji Marije Device, in slednjič so oče Pij IX s tolažljivimi besedami izrekli, kaj jim je pričakovati v povračilo za to, da so slavo vzvišeni Kraljici priznali; rekli so: „Certissima spe et omni prorsus fiducia nitimur, ut beatissima Virgo velit efficere, ut sancta Mater Ecclesia cunctis amotis difficultatibus, om-

nibusque profligatis erroribus ubicunque gentium floreat, ut omnes errantes ad veritatis semitam redeant, ac fiat unum ovile et unus Pastor.“

„Z naj terdnejšim zaupanjem in z naj viši zanesljivostjo pričakujemo, da preblažena Devica Marija bode blagovolila storiti, da bo Mati sv. Cerkev po odvernjenih vseh težavah in po zmaganih vseh zmotah, pri vsih ljudstvih cvetela, da se bodo vsi zmotenci vernili na pot resnice, in bo le en hlev in en Pastir.“

Toda, komaj so nehale tolažljive te besede odmevati se od obokov vatikanskih, komaj je zašlo solnce, ki je razsvitljevalo slavni ta obred, že se je začelo nebo temniti, grom se je razlegal, zemlja se je tresla. Hipoma napada Cerkev od vseh strani strahovita zaveza, kateri, bi menil, ni moč v bran staviti se. Bolj vspešno pa še kakor do zdaj, poskušajo moči temotne sedaj nad Cerkevjo dvojno silo, strahovanje in slepljenje.

Te družbe, ki so že dolgo grozile zemlji evropejski, in so njeno poveršje dvakrat že v razvaline spremenile, so se zgovorile, da bi še z večo vzajemnostjo in besnostjo tretji napad poskusile, ki naj bi ob enem vničil nprav, nauk in cerkveno veljavo in ne pustil več kamna na kamnu poslopju božjemu.*)

Zares, kako lahko že ploskajo vspehu! kako strahovito je napredovala zmota zadnje leta! Ni ji več zadosti boriti se zoper razodete verske resnice ali dogme; da bi enkrat za vselej vse z verozakonom vred pokopala, loti se tudi naj bolj globoko vloženih podlag. Na tiste bistvene in prvotne resnice, ki so jih še naj nepopolniši in naj bolj pokvarjene verstva ohranile, ki so podlaga vse npravnosti, družinske skupnosti in nekako začetek človeške pameti, — vdriha vsaki dan neusmiljeno topničarstvo protikeršanskega tiskarstva. Naj grozovitniše zmote, ki so drugače komaj skrivaj na dan prilezle, pritepajo se danes nesramno kar v jasno očitnost, in nahajajo branitelje sredi učenih družtev, ki si derzno prisvojujejo ime in izključne prednosti vedstva.

Prederzna ta hudobnost je prišla tako daleč, da ji ni zadosti neomejena prostost, boriti se zoper resnico; terpeti celo več ne more, da ima resnica pravico: braniti in vterjevati se. Če posamezni škofje, ali pa zbrani v društvo razodevajo mnenja svete Cerkve, ali branijo resnico, z enim glasom jih psuje in gerdi liberalno tiskarstvo.

Kako daleč, moj Bog, so nade 1854. leta! Takrat smo pričakovali splošnje slave resnici, in danes se kaže, da bo zmota brez ovire bližno zmago obhajala; in kako je to, da je Previdnost božja v očitnejše nasprotje pripustila, da je moral ravno tisti papež, čigar velikanski upi so takrat doneli po celem svetu, deset let po tem, ravno tisti dan, po dolžnosti svojega posla z ravno tako glasovitim prekletstvom zavračati strahovito zmoto, ki se je vgnjezdila v keršanski družini.

Kako se pač strinja to dvoje djanje papeževe oblasti? Sej vender kazni, ki jih enciklika naznanja, same govore, da se nikakor ne spolnujejo besede 1854. leta! In če nam je vdanost do besede sv. Petra pred 13 leti velevala veseliti se s cerkevjo zarad velikanskega upa, ki se ima v bližnji prihodnosti vresničiti, nam li ravno ta vdanost ne napoveduje danes dolžnosti s tužnim sercem čutiti nevarnosti, ki sveti Cerkvi pretijo?

(Konec nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. O molitveniku Sveta ura g. Volčiča, ki smo ga že omenili, naj saj kaj malega sprego-

*) Primeri n. pr.: Početje Renanovo, dogodbe na Laškem, nesramno časništvo, ki s figurami in čerkami nikomur skorej več ne prizanaša, Garibalda, Macina itd. Vr.

vorimo. Te Ligvorjeve preserčne bukvice obsegajo najpred premišljevanja in molitve za obiskovanje sv. Rešnjega Telesa vsih 31 dni v mescu in še druge molitve v prvem delu; v drugem delu pa navadne dnevne, mašne, spovedne, obhajilne molitve, križev pot itd., in poslednjič lepo število raznih pesem od sv. Rešnjega Telesa in Matere Božje. Vse to je v lični slovenski besedi; spredej pa lepša bukve prav primerna in prijazna podoba angelskih trum, ki sv. R. T. molijo. Izločno Ligvorjevo delo so obiskovanja, sicer pa so razne reči, zlasti pesmi. Potreba molitve in zlasti tudi obiskovanja sv. R. Telesa se zmiraj bolj kaže; torej naj bodo tudi te primerne bukve ko dober pomoček, serčno priporočene pobožnim Slovencem.

— Vodstvo novomeške gimnazije je to leto prevzel P. Ignacij Stavadhar namesti dosedanjega P. Bernarda Volka. — Razun v poslednjem listu imenovanih iz frančišk. reda obiskujejo bogosl. v IV letu: P. Evgenij Hegler, P. Rainer Kokalj, P. Stanislav Škrabec, P. Ehrenfried Zupet. G. V. Konjšek, J. Verbič hodi le poslušat bogoslovne nauke IV., kakor g. Gr. Šlibar II. leta.

V Vodicah prečastita gg. Doljak in Valjavec ravno te dni vodita sveti misijon, ki se je pričel 3. in se bo dokončal 13. t. m. Verno ljudstvo zvesto poslušata tehte in prepričavne govore gorečih poslancev Kristusovih, ki ne išeta družega razun edino same časti Božje in blagra ljudstva, in nadjajo se obilnega sadu. — Pri enem poslednjih misijonov na Kranjskem je bil neki mavtar od samega mavtanja blezo že tako lačen, da bi bil rad jezuite jedel. Ker pa tega ni mogel, je tako kričal, da se je tje gori čez Dunaj na Pemsko slišalo. Ker je bil ob tistem času v Pragi gon na nedolžne patre, je ne mara mislil, da mu bodo od tam gori ktereга vergli, da bi si z njim svojo lakoto utolažil? —

Naši rojaki ves svet obhodijo. Kranjec je človek velicih zmožnost. Eden tacih je tudi gospod Janez Stare, iz reda jezuitovskega, ki je bil undan v Ljubljani in se je potem podal v stanišče oo. jezuitov v Gorico namesto gospoda Jožefa Klinkowström-a, kateri je bil od svojih višjih poklican nazaj na Dunaj.

Gosp. Stare je rojen v Hrastju v šentjurski fari na Gorenškem leta 1823. Stopil je bil iz šeste latinske šole v red jezuitovski. Bil je potem kakor novinec v Gradcu, kakor učenec modroslovja v Starajašu blizu Przemisla, v Sandecu v Galiciji, in zopet kakor profesor v Levovu.

Ko so l. 1848 mogli jezuiti iz Avstrije, je bil šel v ljubljansko semenišče, ktero je pa v kratkem zapustil in se podal skoz Gorico, Milan, Lucern, Lausanne itd. v Dole na Francoskem, kjer se je dve leti, in potem v Le-Puy, kjer se je eno leto bogoslovja učil. L. 1850, 27. grud. je v Bordeaux-u stopil na barko, ter se je prepeljal v daljno Ameriko. Bil je 65 dni na morju. Tam je bil profesor in prefekt v učilnici, v kateri jezuiti mladenče podučujejo v gimnazijalnih vedah — in sicer ne deleč od mesta Mobile in blizu mehikanškega morja.

Zavoljo bolehnosti se je čez dve leti vernil v Evropo, je bil 56 dni popotovaje na morju in skoz Pariz, Strasburg, Schafhausen itd. je prišel v Inšpruk, ktereга pa je zopet zapustil ter se podal v Lovanijo v Belgijo, kjer se je še leto in dan bogoslovja učil, nauke dokončal in prejel mašnikovo posvečenje od litiškega nadškofa. O tem času je po volji višjih popotoval tudi po družih belgiških mestih, Antverpii, Bruselu, Malinu itd. Leto za aprobacijo ali poterjenje je prebil v belgiškem mestu Gentu.

Potovaje potem po nemških deželah skoz Kolonijo, Berlin itd. se je vernil v Avstrijo, in je bil nemški pridigar v Maria-Schein-u na Českem tri leta. Dalje je bil pridigar slovaški v Ternovem na zgornjem Ogerskem

pet lét, potlej zopet nemški pridigar v Masilii na Francoskem devet mescev, dalje hišnik jezuitovskega stanišča v Kaloči na spodnjem Ogerskem tri leta. Le malo časa je bil v novo pridigar v Ternovem in od tam je ravnokar prestavljen v Gorico, kjer bo govoril zaporedoma slovensko in nemško v cerkvi sv. Ignacija.

Vsaki si lahko misli, ko bi mu tudi ne povedali, da zna naš rojak zunaj domačih jezikov tudi tuje, kakor francoskega in angleškega, katerih se je v raznih deželah naučil.

Jezuiti sploh so v bogoslovji in v družih raznih učenostih posebno iznajdeni, torej se jih „svet“ boji. Oni, kakor nam je Danica že na tanko razložila, so možje, katerim se zamore sosebno poduk mladine zanesljivo izročevati. Jezuiti so možje, katerim zgodovina najbolji spričalo daje, da so s pobožnostjo in z učenostjo v katoliškem duhu cvet in lepota katoliške duhovščine. To se dá stokrat dokazati, ko bi bil tukaj prostor in namen tega spisa. Vender so jim „liberalni“ možje nekaterih mest nasproti. Sosebno tudi, kakor slišimo, nekaj mestjanov v Gorici želi, da bi se jezuiti odpravili ter so v ti reči prošno do ministerstva poslali. Ne da bi se v dolgo modrovanje zastran takega krivičnega tišanja spuščali, samo to-le terdimo: Tisti možje, kateri tirjajo odpravljenje jezuitov iz njih mesta, se pregrešijo:

1. Zoper postave prostosti in konštitucije, po katerih ima vsaka cerkev v Avstriji prosta biti v razpošiljanju svojih učencov, v svojih naredbah, šegah itd.

2. Zoper svojo lastno mater, ki je katol. cerkev. Cerkev čisla in ljubi jezuite in jih pošilja po celem svetu, in poterjuje njih učenje. Liberalci in mestni odbori, ki preganjajo jezuite, s tem nasprotvajo lastni materi. Ako pa med njimi tudi kateri judje in protestantje sedé, bi jim bilo prederzno tirjati, da naj katolicanje njim za ljubo zoper svojo mater rogovilijo.

3. Zoper oblast in pravico višjih pastirjev, katerim gre določiti, ktere duhovne osebe ali redi naj se po raznih krajih in mestih naselijo.

4. Zoper dušni napredek vernega ljudstva, ktero pri pomanjkanju duhovnov v današnjih časih zlo želi duhovnih redov med seboj imeti in zlasti jezuite povsod ljubi in jih rado uboga.

5. Poslednjič se pregrešé preganjavci jezuitov najhujši zoper lastno svojo srečo. Bog namreč — zgodovina vsih časov in tudi sedanjih časov nam je priča — grozovito kaznuje posamezne preganjavce vere, cerkve in duhovnih redov, kakor tudi cele deržave, v katerih se to godi. Preganjavce sledi za njih petami, kakor njih senca: bolezen, zguba premoženja, nesreče v deržini, lastna smert ali pa drazih oséb, in druge nesreče. Posebno to-le zadnjo resnico bi mogli dobro premisliti vi, ki dandanašnji duhovščino preganjate.

Jezus, in njegovi namestniki, škofje, duhovni sploh in redovi, med katerimi so prelep cvet tudi jezuiti, vsi ti so terden demantov ogelni kamen, nad katerim se bo strašno razrušila moč današnjih liberalcev. Attendite et videbitis.

Iz stare Loke, 29. vinotoka. — Akoravno judovski, ali da bolje rečem, novopaganski časniki avstrijskega vélikega mesta s pravo vražjo zvijačo in serditostjo tisto omiko po svetu trosijo, ktera cerkev, deržavo in vso družinsko življenje podkopuje, vender terdno upamo, da nas bo Bog obvaroval; sej nam še slednji dan spričuje, kako se naš narod svoje matere katoliške cerkve zvesto derži. Ozri se, ljubi bravec, le po naši kranjski domovini, videl boš, kako se zidajo in popravljajo cerkve, napravljajo novi zvonovi in narejajo novi altarji. Posebno se pa razodeva pobožni keršanski duh pri cerkvenih slovesnostih. Prepričal sem se, kako dobro in koristno je, če si duhovni pastir, tajmošter, pri-

zadeva svojim ovčicam od časa do časa kako posebno cerkveno slovesnost napraviti. S tem se Božje češenje povikšuje, duh pobožnosti in ljubezni do Boga in Božjih reči pri farmanih vnema. Tako duhovno veselje farmane zbudí, njih serca omeči, z radostjo pokladajo tudi svoje darila na altar Gospodov, ker vidijo koliko se za Božjo čast in olepšanje Gospodovih hiš zgodi. V tem prepričani so tudi naš za Božjo čast vsi vneti visoko častiti gosp. dekan Fr. Kramar na roženkransko nedeljo blagoslovljevanje prekrasnega novega tabernakeljna posebno slovesno napravili. Vis. čast. gosp. Jož. Zupan, korar in stolni fajmošter, so s spremstvom mestne duhovšine pred veliko sv. mašo z vso mogočo slovesnostjo novi tabernakelj blagoslovili. Pred darovanjem so ravno ta gospod v cerkvenem govoru omenili najpred, da prav Bog je tega gospod dekana k Fari poklical, ker že več njih sprednikov je poskušalo staro, res revno cerkev podreti in novo sozidati; ali težavno in nevarno delo jih je le odvracovalo. Da je to res, pravijo govornik, je priča nova veličastna hiša Božja, za katero so gosp. dekan celó svoje življenje v nevarnost postavili, in da ta hiša Gospodova bo gotovo njih tolažba in veselje še na smertni postelji. — Še le dve leti je preteklo, kar je bila nova cerkev od milostljivega knezoškofa posvečena; ni še bilo takrat novih altarjev, ne tabernakeljna, zdaj že stojijo 4 kamnitni altarji, in letos je bil postavljen tudi novi tabernakelj. Delo je res mojstersko; slišal sem tako govoriti gospode, ki vedó takóšne dela ceniti. Ljubi bravec, ako se hočeš prepričati lepote tega tabernakeljna, pridi ga sam pogledat; ne bo ti žal.

Stavi ti tabernakelj pred oči skrivnosti stare in nove zaveze. Nad hišico Gospodovo zagledaš 12 apostelnov, v sredi njih Gospoda in učenika gledajočega na svoje učence, s hostijo v rokah. Zdi se človeku, kakor bi ga slišal govoriti: „Vzemite in jejte, to je moje telo.“ Na vsako stran tabernakeljna, kjer Jezus prebiva v zakramentu, se vidijo podobe drugih 6 zakramentov, in zraven na listni strani darovanje Abelna in Kajna, na evangelijski: zguba raja. Vse te podobe je naredil znani slikar gosp. Volf; zadnjo večerjo, angele in podobo Marije brez madeža spočete, ki se vidijo verh tabernakeljna, je prav lepo in primerno postavil gosp. France Zajic, podobar v Ljubljani. Ko je bil tabernakelj popolnoma dodelan, povém, da smo bili v serce razveseljeni; zakaj tako lepo in okusno dodelanega se nismo nadjali. Posebno se odlikuje pozlačenje steberecev, obrobkov in družih leptičij, kar vse je dodelano s skerbljivo natančnostjo. Misel, takóšen tabernakelj napraviti, so bili gosp. dekan razodeli Janezu Gosarju, dupljanskemu podobarju in slikarju. Bistroumni mož je kmalo misel in osnovo dekanovo spoznal, ter potem primeren obris napravil, po katerem je delo tako umetno in izverstno doveršil, da cerkev zares lepša in mojstra glasno hvali in slavi. Imamo zdaj cerkev v stari Loki, kateri je daleč okrog le malo enakih; to slišim od ptujcev, ki so po svetu že veliko cerkvá vidili. Kot zala nevesta Kristusova stoji nova cerkev sv. Jurja pod Ljubnikom, lepo napravljena od znotraj in zunaj, in oznanuje čast in veselje vsim starološkim farmanom, in vsim, ki so ali z denarjem ali z roko k doveršenju tega težavnega dela pripomogli. Naj toraj ljubi Bog na prošnjo sv. Jurja še dalje podpira tako serčnega gosp. dekana ter jim dá še najti dobrotljivih serc in rók, da bodo čisto doveršili veličastno hišo Božjo in do konca speljali vse, kar cerkev še potrebuje! Take dela so slavne, to je olika naroda za take početja bodo pozni zanamci hvalo vedili začetniku. K takim djanjem, ki so Bogu ljube in narodu neprecenljive vrednosti, se domo-

ljubni možje z dobro vestjo oserčujejo: „Si terret labor, aspice praemium!“

Iz Notranjskega. — I. (Za vero, dom in cesarja.) V Gospodovi molitvi prosimo: „Pridi k nam tvoje kraljestvo.“ Pač imenitna prošnja! Kristus Gospod nas je tako Boga Očeta prositi učil, ker dobro je vedel, kaj smo mi brez kraljestva Božjega, ako Božja luč, luč resnice nas ne razsvetljuje in ne poživlja. Kristus Gospod je dobro vedil, naj bi imeli mi tudi tolike dušne zmožnosti, toliko posvetno modrost, učenost in zgovornost, da bi svet nad vsem tem stermel: bi bili vender brez luči resnice in brez oživljajoče milosti Božje naj večí reveži, zgolj nečimurnost in prevzetna puhlost, brezno nezadovoljnosti in dušnc praznote, otroci teme in smerti. Zato je pač potrebno, da molimo ter prosimo: „Pridi k nam tvoje kraljestvo!“

Ali če je že to silno žalostno, da so ljudje, ki nič ne molijo in nič ne prosijo, da bi Božje kraljestvo k njim prišlo, ker se po svoji pameti sami sebi zadosti zdé: koliko žalostniše je še le to, ako ti prevzetni modrijani še prav hudovoljno Božje kraljestvo na zemlji podirajo in podreti želé! Vse pravice katoliške cerkve so jim zoperne, prej bi mnogi turčinu kaj privošili, kakor pa cerkvi. Da zoper protestante, ki imajo v marsikterih rečéh večí pravice od katoličanov, besedice ne čerhnejo, kakor tudi zoper jude in ločene greke ne, ampak le samo zoper katoliško reč, to je potem očitno in razumljivo. Očitno in brez strahú psujejo zdaj papeža, zdaj škofe, zdaj sv. cerkev; odpraviti želé cerkvene naredbe; naj huji tern v peti jim je tudi zaveza med rimskim sedežem in našim cesarjem ali konkordat. Takih zavednih ali nezavednih rogoviležev in podiravcev Božjega kraljestva na zemlji je dandanašnji čedalje več.

Judovski časnikarji in njih pomagači se zmiraj zoper Kristusovo cerkev na zemlji vojskujejo. Da jud tako dela, kdo se mu bo čudil? Da pa judu katoličan pomaga: gorjé in pregorjé mu!

So tudi neverni in hudobni pisachi, ki po gerdih bukvah in brošurah sveti veri, njenim naukom, postavam, čednostim nasprotno pisarijo.

Greše mnogi, ki vpijejo: „Proč s konkordatom,“ ter zahtevajo zakrament sv. zakona po cerkvenih postavah ovreči in divji zakon vpeljati, šole pa ločiti od cerkve, in vsi sovražljivi prostomavtarji.

Kteri izmed tacih so kristjanje, so ob enem nehvaležni otroci, ki na 4. Božjo zapoved hladnokervno pozabijo, cerkve, svoje matere, ne spoštujejo, temuč jo žalijo in ji v njenih pravicah nasprotvajo kakor kakí mačehi. Žalijo taki časnikarji tudi Jezusa Kristusa, ki je Oče keršanstva. Ali gorjé jim enkrat! Le počakajmo 5, 10, k večemu do 20 lét: ne bo se jim dobro izšlo ne. — *)

Sovražniki sv. cerkve podirajo kraljestvo Božje pri družih, ker sami v sebi so ga že zdavnej poderli. Res da pri marsikterem slabovernem kristjanu se jim bo obneslo, ali upati je, da Božja previdnost bo njih hudobne naklepe poslednjič osramotila, ter bo dala, da se bodo pri tolikem gibanju in duhovni vojski marsikteri drugi iz spanja izdramili ter se bolj živo zavedili, na kateri strani je Kristus, in na kateri belijal; na kateri strani resnica, na kateri pa laž; na kateri strani so Kristusovi učeniki, na kateri pa krivi preroki in krivi kristusi; na kateri strani so od sv. Duha razsvetljeni možje, na kateri pa neobrezani na sercu in na ušesih, ki se vedno ustavljajo resnici. Božja previdnost bo, kakor upamo, hudo v dobro obernila; vender prositi moramo

*) Kdo želí biti na primer ta trenutek v stanu tistih garibatdnov, ki so pretekle dni padli v vojski zoper papeževe vojske, že celo dveh italijanskih poslancev, ki sta za tako tolovajstvo življenje dala?

usmiljenega Boga; potem pa, ko si podiravci Božjega kraljestva vse prizadenejo, da bi svoje namene dosegli in kraljestvo nevere in greha razširili, je zadnji čas in sveta dolžnost pred vsem za čuvaje svetega mesta, pa tudi za verne katoliške poslance, za vikši katoliške glavarje, in za vse katoliške Avstrijane, da se zedinjeno pod zmagovavnim banderom Kristusovim bojujejo zoper sovražnike, ki očitno in na tihem ljuliko hočejo zasejati na njivo velike katoliške Avstrije. Sovražnikom se kaj malo brani, ko nam naše naj dražji dobrote napadajo; tudi nam po pravici ne sme nihče braniti, da se za-nje po postavni poti potegujemo. Ne dremajmo več, ne deržimo križem rok, ko vidimo, kako prederzni so naši dušni nasprotniki. Na stran serčnih in gorečih škofov se vstopimo, ter junaško bijmo vojsko Božjo z orožjem resnice in moške besede za resnico in pravico, z orožjem sv. molitve. Bog je z nami. Čemu smo pa katoličani tolika večina v Avstrii, ako bi manjšine pravice veljale, naše pa se zanemarjale?

Prem, 28. okt. — Pretečen teden je minulo ravno 265 lét, kar je bila tukajšnja ranjca farna cerkvice posvečena od takratnega teržaškega škofa Ursin-a pl. Berthis-a. Letos pomladi, ko smo spet čversto začeli zidati novo prostorno, lani že nastavljeno cerkev, nas je navdajalo veselo upanje, da še to leto kmalo v jeseni bomo tudi imeli, — če ne še slovesnega posvečevanja, — pa vsaj blagoslovljenje novega svetišča. — Ali ti moj Bog, kje smo še! — Komaj je zidanje še le pod streho; — velicega oboka še manjka, — in naj neugodna zima zdaj kar nanagloma pride, še tega ne bomo utegnili narediti. Naše delo, — če tudi dosihmal v Božjem varstvu brez vsih nesreč, — gre le počasu naprej. Taka je, kadar ni denarja!

O kako bi bilo pač nebeško dobro, ako bi se znajdla zopet ktera preblaga Marta — po zgledu unih prvih nikdar ne pozabljenih — blagomilih Mart v Ljubljani, ki so pomladi poslale bile prelepe darove po 100 gold. v siloviti potrebi; — ker ravno zdaj tudi je potreba presilno velika, — da ne bi vsaj čez zimo brez cerkve ostali! — —

Iz Tersta, 26. okt. J. C. — Semeniška knjižnica v Terstu hrani rokopis: „Zgodovina teržaške škofije,“ kterege je spisal ranjki preč. g. E. Jožef Kovačič. Obsega to delo zgodovino nekdanje škofije teržaške in pridjanih škofij koperske, novograške in pičanske. Oblika ji je bolj kronografična, ima mnogo izvirnega, utegnila bi tudi biti natančniši kakor ostale naše zgodovine v italijanskem jeziku pisane. Nadjati se smemo, da se bo delo pregledovalo in za natis odobrilo, ker tako se želja ranjcega gospoda spolni; kajti zelo pogrešamo zgodovinskih knjig v slovenskem jeziku, ktere bi nam razgrinjale temno meglo pretečenosti istrijskega polotoka.

Kolera, o kateri se je veliko govorilo in se je balo, je pojenjala, hvala Bogu! Da bi bila za vselej! Premestila se je onkraj mesta proti južni strani v Mila, kjer posebno delavce pri novem lazaretu napada. Po drugih krajih ji ni sledu.

V Gradcu bode s početkom novega leta začel izhajati nov politiški konservativni dnevnik, v katoliškem duhu. Načelnik vredništva bo menda verli katoličan in profesor dr. Weiss. — Zopet bo treba v žep seči. Zakaj pa Slovenci ne moremo poštenega katoliškega dnevnika na dan spraviti? Ker je preveč nesloge, premalo darežljivosti; preveč prepiravcev ter premalo zrelih politikarjev. (Pa premalo spoznanja, da časniki so dandanašnji peta velika moč. Vr.)

V Rimu, 25. oktobra 1867. J. Š. — Ne vem, ste li dobili moje zadnje pismo ali ne, kajti kakor smo sli-

šali, se neki listi v Florenciji zaderžujejo in odpirajo.*) — Kar sem zadnjikrat pisal, tega ne bodem ponavljal. ker iman nove tvarine zadosti. 22. u. m. ob 7 zvečer so bili punt vneli nekteri garibaldini, ki so se bili v mesto prikradli, in združili z nekterimi podkupljenimi rimskimi težaki in nezvedenimi mladenči. Jaz sem proti sedmim ravno od nekega znanca domu šel, kar me vratar naše sosednje hiše opomni, naj gledam, da bodem berž doma, kajti, pravi, ravno zdaj se bode punt začel. — Komaj je zadnje besede izgovoril, je tresnilo, da se je zemlja stresla, in začelo je več ko sto pušk pokati; vratar beži v hišo in vrata zaklene, jaz pa hitro domu, kjer so me že vsi na stopnicah pričakovali, ko so slišali, da je pri vratih zvonec zapel, in so popraševali, kaj da pomeni tresk in streljanje s puškami? Punt se je začel, jim odgovorim. Vsi potihnemo in poslušamo, — pa že čez četertinko ure je streljanje nehalo in vse po ulicah že potihnilo.

Punt se je bil začel s tem, da so bili na tergu „piazza Colonna“ med množico ljudstva, ki se vsaki večer tam pred glavno stražo zbira, orzinsko bombo položili, ki pa k sreči ni nikogar poškodovala. Ravno tisti čas ob 7 pa se je bil vnel eden onih štirih sodčkov strelnega praha, ki so jih bili puntarji skrivaj spravili v vodotok (kanal), ki je pod kasarno zvavov, imenovano „Caserma Serristori.“ K sreči se je bil le en sam sodček vnel, in tedaj le en del kasarne čisto poderl, in 30 zvavov pokopal. Bili so pa vsi ti zvavi ravno Lahi in vojaški godci. Tri so drugi dan mertve izkopali, druge pa manj ali več poškodovane ravno tisti čas.

Ob enem času jih je bilo kakih 300 stražo na kapitolu napadlo, ki se je pa jako branila, dokler ni pomoč prišla. Na kapitol priti niso bili kos. Veliko garibaldinov je bilo ranjenih, eden je mertev obležal ravno pred stopnicami, ki od strani sv. Petra na kapitol peljajo, kjer smo drugi dan več mlak kervi najšli; pri „Ponte rotto“ pa sta ležala druga dva garibaldina mertva, eden z rudečo srajco in s strašnim bodalom v rokah. Ravno tisti čas jih je bilo drugih kakih 200 izorožilo stražo pri vratih sv. Pavla, ki je imela le tri vojake in so se omenjenih vrat polastili. Vsaki garibaldin je imel revolver, dvorezni dolg meč in puško, pa komaj je bilo prišlo 80 vojakov zvezano stražo oprostit, in komaj so bili nektere kratki vstrelili, so garibaldini že svoje puške, po nekaj še nabasane, od sebe pometali in se v beg podali. Šestdeset so jih pa vojaki vjeli. Dne 23. u. m. je bilo vse mirno in tiho, pa govorilo se je, da hočejo prihodnjo noč zastavo Viktorja Emanvela na kapitolu obesiti, naj si veljá, kar koli hoče; tudi so pripovedovali, da se Garibaldi s 15.000 tovarši mestu približuje. Večidel mestnih vrat so bili tedaj pozaperli, in s stebri zabili, pa z zemljo zakopali, — pri tistih vratih pa, ki so jih odperte pustili, so napravili visoke nakope ali barikade. General Capi, poveljnik družega razdelka ali divizije vojakov pa je bil dal po zidih razglas nabiti, da ne smejo več ko po štiri osebe skupaj stati ali hoditi, in da se morajo ročno vse vrata in okna pozapreti, kakor hitro bodo zaslišali, da je kanon petkrat poknil, in da ne sme potem nijeden več na ulici biti. Nam po mestu se je vsled tega tudi noč od 23. — 24. prav tiha in mirna zdela, — pa zunaj mesta ni bilo tako, kajti Garibaldi sam, kakor nekteri pravijo, ali pa njegov sin Menotti se je bil mestu z veliko pomočjo približal, in papeževi vojaki so se morali včeraj za dne, od treh zjutraj pa do polnoči z njimi vojskovati. Veliko jih je bilo na obeh straneh ranjenih in mertvih. Ker so bili skoraj vsi vojaki mesto popustili, da so se pri „Ponte molle“ pri „Acqua accetosa“ boje-

*) Glej zadnje „Danico.“

vali, se je bilo okoli 2000 mestjanov in žlahtnikov, prostovoljno se vé da, ponudilo, da hočejo z orožjem v rokah za mir v mestu skerbeti. Ob štirih popoldan so se jim puške, bajoneti in strelne sprave razdelile, ob petih pa so že svoje delo začeli. Ko so se bili ob petih na tergu „Colonna“ pred glavno stražo zbrali, da bi se od ondod pod vodstvom po dveh in treh žendarmov v razne dele mesta podali, jih je ljudstvo, ki se ga je bilo obilno zbralo, navdušeno sprejelo. — Tudi pretečena noč nam je čisto mirno in tiho potekla, pa tudi vojaki so bili pred mestom garibaldine premagali, jih veliko vjeli in ostale zapodili. Pa vendar še menda nevarnost ni pri kraju, kajti nakopi pri vratih se še vedno visokejši delajo, in pri Monte rotondo, pravijo, stoji druga velika množica garibaldinov.

Kaj pa dela Napoleon? — Ravno včeraj, ko so bili garibaldini že pred mestnimi vratami, in ko je bila nevarnost že kaj velika, je prišel telegram, da Napoleon svoje vojske ne pošlje v Rim, ker je novo italško ministerstvo obljubilo, da bode vsak novi napad papeževih dežel zabranilo, — kakor da bi že garibaldinov ne bilo zadosti na papeževi zemlji! — Če Italija te obljube ne spolnuje, bo Napoleon Neapel bombardiral, in bode potem v Florenciji pogodbe mira diktiral. Kar je tedaj celi svet prerokoval, to se je zgodilo. Kdor hoče, naj še Napoleonu kaj veruje, — jaz mu ne verujem nič. — Zidar je, in zidar ostane! — (Da je kaj drugač, gl. nove nazn. Vr.)

Iz Jeruzalema, 10. vinotoka 1867. (Pisanje gosp. vodja Fr. Hrovata.) — Naj nadaljujem zdaj svoje naznanila o slovesnostih, ki se obhajajo po svetih svete dežele. Na versti je opravilo, ki je bilo v god sv. Marije Magdalene v Betanii. V večno spričevanje milosti, ktere se je bila ta svetnica s svojo resnično pokoro vredno storila, katoliška cerkev njen praznik s tem povišuje, da pri sv. maši zapoveduje ver o moliti, kar pri družih praznikih enake verste ni navada; s tem pa cerkev naznanja pobožne občutke njenega serca, ki je bilo s spreobrnjenjem verno postalo. Tukaj pa je ta praznik tudi vversten med praznike višega reda (festum duplex 2. classis). Ime „Betanija,“ kjer je Zveličar pri uni gostoljubni deržini tolikrat ostajal, je bilo od mojih mladih nóg neizrečeno prijetno mojim ušesom. Torej me je gnalo ta dan, da sem ob 3 zjutraj nastopil pot ob Oljski gori v imenovani kraj; pičlo uro od Jeruzalema. Obiskal sem bil Betanijo že poprej o popotvanji k Jordanu, pa le poverhoma ogledal, zdaj pa sem si jo bil odločil za božjo pot tega dneva.

Pa, o kolika otožnost obide človeka, kadar stopi na ta kraj! — Hiša, v kateri ste nekđaj Marija in Marta prebivale in kjer je bil pozneje klošter zidan, je le še podertina v podobi dveh stolpov. Lazarjev grob, kacih 50 stopinj od ondod, je sicer še, vendar pa je bil poznejši čas nov prihod k njemu narejen, ker izvirna pot je kristjanom zaperta z mošejo, ki je bila nad njim zidana. Tukaj v Lazarovih rakah je tudi edini prostor v Betanii, na katerem katoličani Božjo službo opravljajo. Škoz nizko žepno se gre po kacih 12 nepripravnih stopnicah navzdol in pride se v nekako predkamro; tukaj je prostor, na katerem je nekđaj Zveličar stal med obudovanjem Lazarja, in na tistem mestu je nekaj zloženega kamna, na kterega se navadno postavlja prenašavni altar za sv. mašo. Iz tega nekako 9 čevljev dolzega in ravno toliko širokega prostora je ob levici vhod v prave rake Lazarove, v ktere človek sklonjen pride po kacih 5 stopnicah. V teh rakah, kjer se tudi mašuje, so mi pravili, se je bil zavoljo veliko pričujočih vernikov in zavoljo vročine lansko leto zrak tako skužil, da je mógel mašnik prejenjati s svetimi opravili, in celo sveče niso hotle več goreti. Letos pa se take nezgode ni bilo

bati; brale so se sicer v začetku ss. maše iz previdnosti v prednji kamri, potlej pa je bil altar v rake prenesen; prišel sem bil ravno jaz na versto in me je torej zadela ta posebna sreča, da sem maševal na mestu, kjer je bil Lazar sam obujen iz smertnega spanja; obhajal pa sem spomin dušne smerti rešene in zavoljo preserčne hvaležnosti in nepretresljive ljubezni do Zveličarja tako posebno češene spokornice; in ta častitljivi prostor mi je bil kaj primeren za pobožnost tega dneva, ako tudi ni dognano, če je sv. Marija Magdalena ravno tista Marija, ki je bila Mártina in Lazarova sestra.

(Dalje nasl.)

Svojemu pravemu prijatelju častitemu gospodu Stepanu Kerkoču

o Njegovi prvi sveti maši 29. septembra 1867.

Spomladne dneve vkup sva preživela,
Težavam, strastim krepko klubovaje,
Enkrat saj obče sverhe se nadjaje
Pogumno v dobe sva bodoče zrela.

Al sreča kriva, glej, je prihitela,
Napotje težnjam najinim stavljuje,
Krožč obéma vkaž: na razne kraje!
Edini preodmèn nama je vzela.

Rab večnega postal si Ti Gospoda,
Krilatec zemski rajskega Očeta,
Odbrala drug je meni stan osoda . . .

Části naj šapel novi stan Ti spleta,
Edini naj moči v korist naroda,
Vladnik mu bodi na mnogaja leta.

Daroslav Ternovec.

Kaj je kej novega po domačem in tu- jem svetu?

Marsikaj nam prihaja pred oči, iz česar se sleherni, ki ima iskrico previdnosti, lahko prepriča, kaj namerjajo „liberalci“ s katoliško cerkvijo; vendar tako po vsih ustih se malokteri izkašlja, kakor „Marburger Zeitung“ 20. vinotoka. Ta list nam je poslal prijatelj iz Štajarskega na ogled, da naj napade na cerkvene prostosti in pravice po dolžnosti odbijamo. Kaj je tedaj tacega?

Strašno se pred drugim kadi „Marburžanki“ lepi red v katoliški cerkvi, da so škofje pokorni rimskemu papežu in nižje duhovstvo višjemu; to — češ — so „verige, s kterimi Rim naše katoliške mašnike obdaja, te ketine se morajo raztergati, cerkvena vstava se času primerno vrvnati!“ Tako kokodajka „Marburžanka,“ ki blezo meni, da je katoliška cerkev kurnik, kterega smejo kokošarji liberalci premetavati, kakor se njim poljubi. Toda počakajte malo: Katoliška cerkev je zidana na skalo; hujši moči že kakor časniški kokodajki niso zoper njo nič premogle, in Zveličar ni zastoj pred svojim terpljenjem za njeno edinst molil, namreč: „Ne prosim samo zanje (aposteljne), ampak tudi za tiste, kteri bodo po njih besedi v mene verovali, da bodo vsi Eno, kakor ti Oče v meni in jest v tebi.“ — Da se mora po povelji „Marburžankinem“ konkordat pod klop vreči, to je sicer perva, pa naj manjši reč. Poslušajte, kakošno svobodo želi ta list katoliški cerkvi: „Semeniša preč, — prosto naj se obiskujejo vseučiliša, — fajmoštre in „pfarrhelteje“ naj volijo občine; — za škofje naj se glasuje; — čuje naj deržava nad občenjem duhovnov z vsako zunanjo močjo (to je, z namestnikom Kristusovim); — čisto cerkvene zadeve, verski nauk, Božjo službo naj farmani v zboru vrvnavajo; — cerkveno premoženje naj se pograbi, tretjina

tega, zedinjena s cerkveno zalogo, naj se oberne za čedno plačo duhovstva (o velikoserčnost!! le urno zahvalno adresno do „Marburžanke“!); — duhovstvu naj se dovoli ženitev; — — — to bi bile podlage (še le?!) novega cerkvenega reda, kateri zagotavlja „aufgeklärte duhovne, ljuške olikovavce v naj lepšem pomenu besede, — reda, ki ne pozná rimljancev (Römlinge)“.

Svetujemo svobodoljubni „Marb. Ztg.“, naj hitro piše po tiste štatute, s katerimi je svoje dni „deviška“ angleška Špela duhovstvo in katoličane osvobodovala in „aufgeklärte Priester“ kakor „Volksbildnerin im schönsten Sinne des Wortes“ odgojevala. To pa toliko bolj, ker brez „ognja in meča“, ki ga je Špela zoper duhovne in katoliške vernike rabila, tudi „Marburžanka“ tega ne bo dosegla, kar zoper katoličane svetuje.

Naj nam častiti bravci prizanesó, da smo ta cvét oblaženega Maribora morebiti preobširno pred njimi razgernili. Zdi se nam, da dandanašnji je treba poznati sad tistega „liberalizma“, ki tako pisano gleda na katoliško cerkev, kateri škodovati je njegovo tako sladko veselje.

Pošast je črna framasonske dobe,

Ki — slična čuku — ne terpi svitlobe.

Iz pastirskega lista mil. bernskega škofa. Višji pastir opomnijo, da mašniku v lastnosti kakor služabniku svetišča ne gre ne v cerkvi, ne v šoli in ne drugej politizirati. Ako se pa politiške prašanja v verske zveržejo, ker zadevajo vero in vest, in ako se na to prižene, da naj se posamezni odloči, na kateri strani je: potlej bi bilo molčanje duhovnu greh; je tedaj zavezan sebi izročene vernike o verskih razmerah podučiti in skerbeti, da ne zabredejo v zmoto ali na napačne pota. — Pastirski list dalje našteva nekatere primérljeje, „o katerih rešenji ne škof in ne mašnik vernega ljudstva ne smeta v temoti pustiti,“ namreč: „Če je katoliški kristjan poglavarju svoje cerkve dolžan spoštovanje, ljubezen, zvesto pokoršino? — če si katoličan poglavarja svoje cerkve smé misliti kakor „tujo moč?“ — če smé z njim sklenjene pogodbe imeti za občnoškodljive? — če smé glasovati za njih enostransko odpravo? — če naj imajo vse druge verstva samosvojnost v svojih zadevah, le samo katoliška cerkev naj je pod državnim nadvarstvom (irobstvom)? — če smé katoliški kristjan terpnost do drugovercev dotlej razpreči, da bode nesterpnost do njegove lastne cerkve? — če je katoliškemu kristjanu na voljo dano, v nemar pustiti to, da je zakon zakrament in dopustiti, da bi v zakonskih rečéh ne razločevala cerkvena zapoved, ampak državne naredbe ravno tistega časa? — če smé katoličan zagovarjati vpeljevanje posvetnega zakona? — če taki zakon more veljati za pravi zakon? — če smé katoličan v to dovoliti, da bi vera jenjala biti podlaga izreje in poduka v šolah? ter bi mladina po brezverskih šolah bila umaknjena spoznanju in ljubezni Njega, ki je rekel (Mat. 19, 14.): pustite otročiče k meni in ne branite jim? ali da bi se v brezvernih šolah postavila podlaga za vnémarnost v veri in bi se otroci pustili brez vterjene zastave za prihodnje življenje? — če se katoličanu spodobi cerkvi sovražne liste brati? zadovoljnemu biti, da se njegova vera kazi, zasramuje, vse sveto dan na dan zaničuje? izdajo zanikarnih časnikov s prejemanjem, z denarom še podpirati? če more to brez greha biti? — če ni tudi greh, po okolišinah velik greh, ako katoličanje za odpravo konkordata z drugimi vred vpijejo? Ako svoje imena imenom konkordatovih sovražnikov pridružijo?

K sklepu opomnijo višji pastir, ako sméjo nasprotniki sv. cerkve po časnikih in spisih konkordat napačiti, da se tudi njim ne more braniti v prid konkordata

in cerkvenih pravic vernike podučevati, jih zmote in greha varovati. Ob koncu so nategnjene besede preroka Ecehiela: „Ako hudobnežu rečem itd. (Gl. Eceh. 17. id.)

V Fuldi je bilo v posvet zbranih 16 nadškofov in škofov, ki so imeli vsak dan po dve seji. 22. u. m. so se nekteri razšli bivši pet celih dni zbrani, drugi so še pozneje seje imeli. Katoliški meščani fuldenski so se kajlepo in pošteno obnašali do katoliških višjih pastirjev. V nedeljo večer so napravili škofom prezalo bakljado, ki se je silo veličansko obnesla. Dvanajst gospodov, z nadžupanom Rangom na čelu, je šlo škofo pozdravit. Nadžupan je imel govor, gimnaz. profesor. Kerber jim je izrekel „slavo“ v imenu mesta. Fuldenski višji pastir je nato s pomolja kapitelskega poslopja nagovoril ljudstvo, ki ga je bilo na tisoče in tisoče zbranega, in zahvalil meščanstvo za toliko počešenje in ljubezen do katoliške cerkve. Nagovoril jih je, da naj izrečejo „slavo“ terpinu Piju IX, in naj bi bil kdo slišal, s kolikim navdušenjem se je to veršilo! Potem so vsi višji pastirji pričujočim sv. blagoslov podelili. To je bil trenutek, ki ga noben nazočih nikoli ne bo pozabil. Fulda se je s tem skazanem sama sebe čistila. Slava ji! Slava pravim Nemcem in mestu, kjer taki meščani prebivajo!

Kratke naznanila. Avstrija in Francija ste neki čisto edine zastran politike vsih evropskih zadev, in menda tudi Anglija z njima. — „Presse“ svoj žolc razliva tudi nad doktorjem pravice, ki je bil pri pojedini kmetijske stoletnice napil na ohranjenje konkordata in na spoštovanje pravic katoliške cerkve. Ako bi bila „Presse“ g. doktorja pohvalila, potlej bi mu bilo pač treba vest spraševati, da je ne mara kaj hudega storil. „Čast Slovincem in Slovenom sploh!“ kliče pa drug — boljši dunajsk list, in mi pristavimo: „Čast in poštenje dr. A. za njegovo zdravico!“ — Učeni dr. Pachmann, c. kr. profesor cerkvenega prava na dunajskem vseučilišu, je spričal in dokazal, da prošnje srenjskih odborov zoper konkordat nimajo nobene prave podlage, ker na cesarsko pogodbo operata državna postava ne gre v sklepe srenjskih odborov. — Vsi vorarlberški učitelji so podpisali prošnjo zoper ločitev šole od cerkve. Dr. Klun se kmali ne bo imel na družega opirati kakor na nekatere judovske in protestanske učitelje. — „Tagespošta“ šembrano piha čez Francijo, da je vojno v Rim poslala in žuga Napoleonu s Prusom. Vidi se, kako silno „Tagespošta“ po čevih grize, da Garibaldi ni mogel Rima pozobati. — Na Nemškem je vojvoda z Uracha gr. Virtenberški prestopil v katoliško cerkev. — Linški škof pravi v pastirskem listu: „Rogovljenje zoper konkordat je rogovljenje zoper cerkev... Prav veliko pa je sovražnikov konkordata ne iz sovraštva, temuže iz gole nevednosti, iz zmote, in pogosto, oh prav pogosto iz strahu pred ljudmi... Upajmo, da ti ne hudovoljni, ampak slabi se bodo oserčili, potlej jih bo veliko, ki so se za odpravo konkordata podpisali, svoje podpise preklicalo, in s tem bodo rešili svoje poštenje pred Bogom in pred ljudmi.“ Posebno tehtno je opominovanje, da naj ljudstvo zanaprej prave „katoliške može“ vóli v deželne zборе, potlej bo bolje. — 30. vinotoka je izročil grof Barbo državni zbornici prošnjo 800 do 900 dunajskih katoličanov za ohranjenje konkordata. K zasramovanju nesramne cunjarice „Neue Freue“ nič družega ne rečemo, kakor to: „Ako se vi, visoki in nizki dunajski katoličani judom pustite tako teptati; naj vas pa potlačijo do konca: prav vam je!“ — 30. vinot. je knez Jablonovski 5, državni svetovavec Arnts pa 38 prošenj zboru izročil za ohranjenje konkordata. Poslednjih 38 je iz Kranjskega. Sploh prihaja zdaj silo veliko prošenj od vsih strani za ohranjenje konkordata in zoper ločenje šole od cerkve. —

Serčnost in veselje konkordatolomcev je rado kratko, kakor vsako grešno poželenje. V Korneuburgu se že več odbornikov kesá, da so svoje glasove dali, in sramujejo se toliko bolj, ker učitelji vsega tistega okroga, kar so butarji precej potlej zvedili, so podpisali prošnjo zoper ločenje šole od cerkve. (Volksfrd.) — Sedemnajst srenj mödlinškega okroga je še le iz časnikov zvedilo, da so peticije zoper konkordat poslale v državni zbor. (Volksfrd.) Čast in poštenje!“

Poslednje novice. Laška vlada je svoji vojasini zapovedala papeževo zemljo zapustiti. Garibaldi je v Varignani zapert. „Moniteur“ piše, da je bilo pri zadnjem boju 10.000 garibaldinov; 800 je ostalo mertvih in ranjenih, 2000 vjetih; papeževih je 150 mertvih. — Hinavci hudo ropočejo, kako da zamore „poglavar mirú“ kri prelivati? Po njih misli smejo garibaldovci ropati, rimske kosarne z vojaki vred s smodnikom podsipati: papež pa se še brani ne? Lep nauk za tatove in tolovaje! — Svitli cesar so se 7. t. m. iz Francoskega domu vernili. —

Iz Ljubljane. Mogočno naznanilo v „Laib. Ztg.“ 7. listop. o peticii do gosposke hiše, da naj se konkordat odpravi itd., ni odveč podobno „inteligenciji“, s kakoršno se šopiri. Terditev, da nemška stran undan v srenjskem zboru le zavoljo ljubega mirú ni nasvetovala peticije zoper konkordat, stoji precej na bosih nogah; vesoljna misel po mestu, kolikor smo slišali, je ta, da gospodi konkordatoborci so se bili večine zballi. Nadaljna baharija, kako ravno „inteligencija“ pobija pogodbo z namestnikom Kristusovim, kakošni naj bolj drugim sužnji (odvisni) in nevedni reveži pa so tisti, ki so se za ohranjenje konkordata podpisali itd. — enaki kremelj je „Laibacherčna“ navadna kerma, brez tega živeti ne more. — Mi pa vemo ceniti tudi može tiste „olike“, ki velikonočno spoved opravljajo, post spoštujejo in sv. katoliški cerkvi njene pravice privošijo, — in taki so se podpisovali za ohranjenje konkordata; oni vedó čislati pravice svoje matere in torej je njih beseda veljavna. — Da se bo duhovstvo še le po zatertem konkordatu „k svojemu poklicu vernilo“, — da so „bili konkordati vselej vzrok državne „stagnacije“, — da so le konkordatoborci svitile solnca po dnevi in plinove svetilke po temnih ljubljanskih ulicah, drugi pa slepci in svobodi sovražniki — „lichtscheu“ in „freiheitsfeindliche Macht“: to naj „inteligentni“ Laibacherici verjame, komur je drago. — Kaj čemo pa reči k ocverti teoriji, da „duhovstvo ima le malokrat pravi zaumen za sedanje potrebe, ker ne živi v družinstvu?“ Čujte tedaj: po novi šegi bode móгла v vsaki šoli zibelka teči in otroci zibati se učiti, potlej še le bo šola dobra. Oh, pojdite se solit s tako inteligencijo!

Zvedeli smo tudi iz „Laibacherice“, da vi učitelji ne učite otrok pametnega mišljenja in djanja; vaš nauk je prazno tlačanstvo, priguljeno vajeje, slepa pokoršina: „leerer Formalismus, mechanische Angewöhnung, blinder unterwürfiger (!) Sinn.“ In vzrok vsega tega je duhovsko nadzorništvo, pravita „Laibacherica“ in dr. Klun. „Das klerikale Uebergewicht übt überall bemerkbaren lähmenden Einfluss“. . . Kaj vendar počenjate z ubogo mladino, gospodje po ljudskih šolah! Vi ne mara tirjate, da morajo po cele verste nerazumljivih besed in stavkov na pamet znati, precej pervi dan v šoli po nemško govoriti, moliti itd.; in ako tega ne morejo, jih po perstih udrihate, z „Esel, Stockfisch“ obkladate, v „eselpunk“ pošiljate, in še veliko enacega, kakor je bila šega od dobe cesarja Jožefa II in pred konkordatom? Nočemo reči, da je v šolah vse

popolnoma, kar ni bilo in ne bo — tudi ne, ko bi gošpod „Einsender“ z dr. Klunom vred imel v nadzorštvu vse ljudske šole; vidili pa smo večkrat pretekle leta po mnogih šolah, da so bili otroci prav čedno izurjeni ne le v navadnih tvarinah, temuč pogosto tudi v petji, sadjoreji itd.; — tudi — če se ne motimo, so se ravno v poslednjih — konkordatnih časih šole naj bolj zmnožile po Kranjskem, česiravno tega in tacega samemu konkordatu ne pripisujemo, kakor pa nasproti „inteligencija“ naših dni, ki bi naj raji vse grehe od Adama do zdaj zvalila na jezuite in na konkordat.

Duhovske spremembe.

V lavantinski škofii. Čč. gg. Juri Kopriva gre za prov. v Siele; Jak. Holz je postal župnik v Vurbergi, Fr. Šrol župnik v Svičini; Fr. Požnic je postavljen za provizorja pri sv. Florijanu v Doliču; Fr. Naprudnik za provizorja duh. na Polzeli; Juri Bezenšek gre za 2. kaplana v Žavec; Fr. Brelih za kapl. v Žolcbah; Jož. Sorglechner v gornjo Pokavko; Mat. Koren za 1. kapl. v Brašloviče; And. Repič za provizorja k sv. Antonu v Pohorje; Mat. Pogelšek, ondašnji župnik, gre v pokoj; Jan. Berglez za kapl. v Monšberg; Vinc. Geršak za 2. kapl. v Jarenino. — Umerli so čč. gg.: Juri Volk, župnik v Ormoži; Jan. Terstenjak, v pokuju; Jan. Preškar, prov. v Doliču. R. I. P.!

Dobrotni darovi.

Za sv. Očeta. Ti tolikrat grešiš zoper sv. Cerkev, njeno duhovstvo, morebiti zoper samega namestnika Kristusovega: kako hočeš, da bi Cerkev v sili za-te molila? V nadomestovanje jemanega dolžnega spoštovanja to-le za sv. Očeta: Neža Boh 1 križavec za 2 gold. 12 kr. st. d.; Alena Boh 1 dvajsetico; Katra deklet 1 dvajset.; Janez Kozin 35 kr.; A. P. 1/2 gold. sr. — G. Mat. N.: „Sv. Cerkev moli zlasti v dan vsih vernih duš za tvoje ranjce starše, za tvoje brate, otroke, prijatle; ti pa morebiti zato vlečeš z njenimi sovražniki; ali se to pravi ljubiti svojo mater?“ 2 gold. sr. — Iz Ljubljane 1/2 gold. sr. za vernih duš dan. „Vi Ljubljancanji, ravno sedanji čas jih marsikaj tudi izmed vas greši zoper cerkev; vi vlečete pogosto z njenimi sovražniki zoper njo: kako hočete, da bi po vaši smerti Cerkev za vas molila in vas Bogu priporočevala, da bi bili iz ječe vic odrešeni? To pa rečem v tem primerljeju, ako vas ta milost doseže, da vender v vice pridete.“ — c. 1/2 gl. „Zoper nevesto Kristusovo grešiti, lahko veste, to ni majhna pregreha!“ — Neimenuvan mladenec 1 gl. — „Ne povedati koliko sem dal.“ Povej pa to-le, Danica: Govori se, da rednik katoliške mladine, ko so ga nagovarjali te dni, da naj se podpiše zoper konkordat, je te-le modre besede rekel: „Nad konkordatom mora nekaj dobrega biti, ker se tolikanj kriči zoper njega.“ Jaz pristavim: „Ako prevsod povdarjamo večino tistih, ki kričijo zoper konkordat, tudi od tod spoznavamo, da mora nad njim biti nekaj dobrega.“ — Z Gorenskega 3 dvajset. Sv. Oče! blagoslova za dušo in telo Vaš verni sin želi. — G. Fr. Pl. 1 terdnj. za 2 gl. sr. st. d. Iz hvalečnosti in za srečno zadnjo uro. — 20 gl. v sreb. bolnik, ki prosi blagoslova za srečno zadnjo uro. — 1/2 gl. — vinarček uboge vdove sv. Očetu s takim-le premislikom: „Sedanji svet sv. Očetu ne privoši svetnega premoženja; kloštróm tudi ne, ker jih ropa; duhovstvu tudi ne, ker se toliko glasov sliši, da naj se cerkveno premoženje poropa; revežem tudi ne, ker zmiraj več jih je in zmiraj bolj tožijo, da nič ni dobiti, — naj več vender še pri duhovstvu: tedaj „komu pa vender svet še kaj privoši, dobro premislite in povejte mi? . . .“ — Neka radodarna roka iz Idrije 10 gold.

Za afrik. misijon. A. P. 6 gl. — Iz Zapog 1 gl. (Ravno od tam 1 gl. za Leop. in 1 gl. za afrik. brat., 1 gl. za pogor. v Koritnici. — Po gosp. ravnat. Rozmanu 3 osebe 3 gl. — Z Zalega loga 1 gold.

Za misijon č. o. Tomaža v Drinopolju. Z Gorenskega v spreobrnjenje in duhovni prid našim zbežanim bratom 2 gl. a. v.

Za pogorelce v Kostanjevici. J. P. 5 gold.

Za pogor. v Knežaku. J. P. 5 gl.

Pogovori z gg. dopisovarci.

G. M. Št.: Opravili. — G. S. v T.: Pri naj boljši volji nismo še mogli; morebiti o bolji priliki kaj. — G. F.: Obkrat prepozno.